

**Janusz Poniewierski,
Pontyfikat. Wstęp ks. Józef Tischner.
Kraków 1999, Społeczny Instytut Wydawniczy ZNAK,
stron 422, 2 nlb., fot. Adam Bujak**

Dzięki Wydawnictwu „Znak” otrzymaliśmy niezwykle ciekawą kronikę niezwykłych wydarzeń ostatniego dwudziestolecia. Oto Janusz Poniewierski podjął próbę opracowania swego rodzaju kompendium wiedzy o pontyfikacie Jana Pawła II. Jest to w zasadzie pierwsze szczegółowe studium o takim charakterze, w którym część faktograficzna została wzbogacona o bardzo starannie opracowany komentarz.

Pontyfikat Jana Pawła II od początku fascynował wiele środowisk, zarówno kościelnych, jak i świeckich. Dotychczas nie było bowiem papieża, którego działalność miała charakter tak wielopłaszczyznowy. Obok przygotowywania encyklik i adhortacji, wielu spotkań z dostojnikami kościelnymi i państwowymi, zakrojonych na szeroką skalę działań na rzecz ekumenii wyróżnikiem tego pontyfikatu stały się również liczne podróże apostolskie. Ta wielka różnorodność aktywności papieskiej sprawia, że wszelkie próby zmierzające do syntezy tego niezwyklego pontyfikatu są rzeczą niełatwą. Jedną z takich prób stanowi recenzowana publikacja.

Praca składa się z dwudziestu podstawowych rozdziałów odpowiadających poszczególnym latom pontyfikatu Jana Pawła II. Swego rodzaju załącznikami są: kronika najważniejszych wydarzeń (latami), wykazy Encyklik i Adhortacji apostolskich oraz podróży zagranicznych. Całość uzupełnia bibliografia oraz indeks osób (sporządzony przez Piotra Murzańskiego), a także nota od Autora.

Tytuły rozdziałów zaopatrzył Autor sentencjami z różnych dokumentów papieskich. I tak na przykład w przypadku rozdziału obejmującego pierwszy rok pontyfikatu tytuł stanowi sławne powiedzenie papieża „*Nie lękajcie się!*”, zaś rozdziału omawiającego rok 1995/1996 „*Proszę was o modlitwę*”. Przyjęta przez Autora konwencja już na wstępie lektury wprowadza czytelnika w samą istotę nauczania papieskiego w danym roku. Struktura wewnętrzna poszczególnych rozdziałów jest klarowna. Podrozdziały nawiązują bowiem do najważniejszych działań czy fragmentów nauczania Jana Pawła II. Niektóre części powtarzają się w każdym rozdziale. Są nimi: „Dokumenty”, „Podróże”, „Beatyfikacje, kanonizacje, personalia”.

Na podkreślenie zasługuje doskonale przygotowanie merytoryczne Autora. Bardzo dokładnie śledził On całą podstawową literaturę dotyczącą pontyfikatu Jana

Pawła II, wykazał się też znajomością szczegółowej dokumentacji związanej z nauczaniem papieskim (encykliki, adhortacje). Na bieżąco śledził i gromadził materiał faktograficzny dotyczący aktywności Jana Pawła II w poszczególnych latach. Skala dokładności opracowania świadczy o obszernym materiale archiwalnym, jaki Autor musiał zgromadzić, aby przystąpić do opracowania zamierzonego dzieła. A zamierzenie rzeczywiście było ogromne. Zresztą sam Autor pisze: *„Kiedy podejmowałem decyzję napisania książki o pontyfikacie Jana Pawła II, nie przypuszczałem, że porywam się z motyką na słońce. Ogrom pracy, którą w ciągu 20 lat wykonał Papież, jest wprost niewyobrażalny: ponad 80 pielgrzymek [...], setki dokumentów, tysiące przemówień [...]”* (s. 420). Umiejętna synteza, której dokonał Autor, świadczy o wykształconym warsztacie badawczym Janusza Poniewierskiego.

W naszym periodyku pragniemy szczególnie uwypuklić „wątek” pielgrzymkowy pontyfikatu Jana Pawła II, któremu Autor poświęcił wiele miejsca w swym dziele. Dotychczas nie było papieża podejmującego wędrówki do tak licznych i niekiedy bardzo odległych zakątków świata. Papież bardzo często wypowiada słowa *„Przybywam jako Papież – Pielgrzym”* czy *„Dziękuję za zaproszenie w charakterze pielgrzyma”*. Ojciec Święty nazywa niejednokrotnie swe podróże *„pielgrzymkami apostołskimi”* lub *„pielgrzymkami wiary”*. Sam Jan Paweł II, a także naukowcy i biografowie używają jeszcze wielu innych określeń dla owego papieskiego pielgrzymowania. Stanowi ono bowiem niewątpliwie fenomen w dotychczasowej historii Kościoła, a zwłaszcza papieżstwa. Szczegółową kronikę owego papieskiego pielgrzymowania zawiera m.in. recenzowana książka Janusza Poniewierskiego.

Do tej pory brak było tego rodzaju studiów naukowych dotyczących pontyfikatu Jana Pawła II. Wynika to zapewne z wielowątkowości papieskiej aktywności, której interpretacja wymaga badań interdyscyplinarnych. Jak już podkreślono, jedną z pierwszych prób w tej dziedzinie stanowi książka Janusza Poniewierskiego.

Wydawnictwu „Znak” należą się słowa uznania za opublikowanie tego dzieła. Równocześnie widzielibyśmy za celowe opublikowanie tej książki również w języku obcym (włoskim?, angielskim?).

Antoni Jackowski